

Галина ГРИМАШЕВИЧ

ПОВІР'Я ПРО ОДЯГ ТА ВЗУТТЯ ОВРУЧЧИНИ

Пропонуємо добірку текстів, записаних за спеціально складеним питальником, у яких представлено різні повір'я, обряди, звичаї, магічні дії, прислів'я та приказки, що пов'язані з використанням різних елементів народного костюма у повсякденному житті поліщуків та їхній обрядовості. Для кращого сприйняття текстів долучаємо питальник, за яким був зібраний цей матеріал.

ПИТАЛЬНИК

1. Чи існує якийсь повір'я про те, що буде, коли одягнути одяг навиворіт?
2. В який день тижня потрібно одягати чисту одягу, коли (вранці, ввечері); в який день не можна цього робити? Чому?
3. Чи існує якийсь повір'я про те, що буде, якщо відірветься гудзик?
4. В які дні тижня не можна мити голову, волосся? Чому?
5. Які звичаї пов'язані з шапкою? Коли вона використовувалася для проведення якихось магічних дій, обрядів, у веденні домашнього господарства? Коли чоловіки повинні обов'язково одягати шапку, а коли – знімати? Чому?
6. Які звичаї, повір'я, обряди, магічні дії пов'язані з хусткою? Як зав'язували хустку: під бороду, в “молодичку”, кінці зверху на голові чи на потилиці? Як називається кожен спосіб пов'язування хустки? Чи однаково зав'язували хустку жінки різного віку? Чому? Коли жінка обов'язково повинна одягати хустку? Чи обов'язково дівчата мають носити хустку? Чи існує якийсь повір'я про те, що буде, якщо одягнути хустку так, щоб менший ріжок був зверху, а більший – знизу чи одягнути хустку навиворіт? Як називається таке зав'язування хустки?
7. Чим покривали, завивали наречену на весіллі? Чому? Чи співали при цьому пісні? Які?
8. Чи використовується взуття при ворожінні, магічних діях, у звичаях та обрядах? Що буде, якщо приснитися, що купив нове взуття або згубив старе? Чи плели взуття з лика різних дерев? Як воно називалося? Розповісти про процес приготування матеріалу для виготовлення постолів чи про процес плетення.
9. Розповісти про пояс, крайку: розмір, колір, спосіб виготовлення і використання, наявність китиць, стать носія (чоловік чи жінка). Чи використовували пояс у веденні домашнього господарства, при

Животоки

виконанні якихось магічних дій?

10. Розповіді про поясний одяг: а) чоловічі штани, б) спідниця, в) фартух. Чи пов'язані з цими видами одягу якісь магічні дії, звичаї, обряди?

11. Розповіді про сорочку: з якого матеріалу виготовляли, крій (довжина, наявність чи відсутність коміра, його форма; наявність чи відсутність рукавів, їх довжина, наявність манжетів, манішки), спосіб пошиття (з одного шматка полотна чи з різних за якістю шматків полотна; чи існують залежно від цього різні назви), спосіб одягання (заправлялася в штани чи навипуск), спосіб оздоблення (вишивалася чині; якщо так, то місце вишивки, колір). Які звичаї і магічні дії пов'язані з сорочкою?

12. Чи пов'язані якісь магічні дії, звичаї і обряди з різними видами верхнього одягу? Чи сідають наречені на вивернутий кожух? Чому?

13. Чи одягала жінка при наближенні пологів якусь особливу одягу? Чи відігравали роль у родильній обрядовості якісь елементи одягу?

14. Які елементи костюма використовувалися під час сватання?

15. В який одяг одягають мерця? Чи кладуть якісь предмети одягу в труну?

16. Прислів'я, приказки, загадки, легенди, перекази, пісні про одяг та взуття, які існують у селі.

Матеріали

зібрані в селі Корчівка Овруцького району Житомирської області; записані від Крутень Марії Микитівни, 1923 р.н.; освіта: 4 класи; в селі проживає з дня народження.

1. на| в'ворот оде| валас о| дежа / |ні|жн'а спод| ні|ц'а а| бо со| рочка / д|л'а то|го / шоб н'іх| то не зу| рочи|у' / на|при|ст|ри|т'і|у' // це бу|ла за|шчи|та от з| рочлив|іх о| чеї|//

2. пере| д'е|вац'а т'реба |було у су|боту / та шче і з|ранку / бо ї су|боту бог засно|ваў свет // у поне|д'єлок н'іх| то не м'їс і не перед|е|ваў бо це важ|к'і ден' / по|чаток |ті|жн'а|//

5. у|с'ак'ї муж|чі|на / йа|к'ї веру|ваў ў |бога не нас|мє|шї|са б при|ті|ті до |церкв'і у |шапц'і / |перед цер|коўн'і|м'і во|ротам'і вон об'ї|зат'є|лно |шапку ск'і|даў / ск'і|далас' |шапка |также ко|лі муж|чі|на с'є|даў за стол // а от шоб шос' поло|жит' до ко|морі / ха|з'айн т'реба шоб за|шоў |першї| у ко|мору і ў |шапц'і // то|д'і ў ко|мор'і |буде ўсе з горо|їем // а |посл'є ц'о|го ўже за|носи|лас кар|тол'а / бура|к'і / |морква // наї|луче бу|ло при|воро|жит' х'л|опца йо|го ж |шапкою // гу|л'айчи| на вечор|ні|цах |дєўка неза|м'єтно / у |шапку сво|го об|ра|нца |си|пала т'рошк'і |маку (а|ле тол'к'і св'а|того) // та|к'ім с|пособом при|ча|роўвала йо|го до се|бе|//

6. |хустка йак і |шапка |має сво|їу с|в'атост' // то|го шо без |хустк'і за|пре|щало|с за|ходи|т' до |церкв'і / |йак і мо|ло|ди|м д'є|чатам / так і жон|кам // непо|к|ри|ті|їє |голов'і на те ў|ремїє бу|ли |тол'к'і у ру|салок // |хустку |можна бу|ло за|ї|язват' / |йак |хоче|ц'а / |ді|ї|л'ачи|с'

по по годі / а бо діу́л а́чи́с ку́ди і́ деи // бо́лше́нст во́моло ді́х
жо́нок но́си́лі ху́стку мо́ло ді́чко́ю а́бо под боро́ду // ста́ре́йши́е
жо́н к'і́ но́си́лі ху́стку з ко́нцям'і́ з ве́рху на го́лову а́бо на
по́тилі́ці // д'е́чата (к'роме́ церкв'і́) мо́гли хо́дити́ без ху́стк'і́ /
але́ шоб ко́си́ бу́ли зобра́ни́е у ту́чок / а́бо за́п'летені́е у ко́су //
ро́зле́с ти́ ко́си́ мо́ла то́лко мо́ло да / і́а́ка з'ва́ла на ве́с'є́:
лу́де́ // лу́ ді́ жи́лі́ б'є́дно / ма́ло у́ко́го бу́ло дві́ ху́стк'і́ / то од'ну́
і́ ту́ж ху́стку за́йїазва́ли́ так / у́ буден' / на́ в'і́ворот / а́ у́ не́ д'є́лу / на
ли́це // а́ от ко́ли́ ху́стку за́йїазва́ли́ не́на ро́ком до́ ве́рху ма́лі́м
ро́жко́м / то́ то́ мо́ло ді́ці́ мо́гли́ бу́ти́ і́а́к'і́е́с не́пр'і́ятно́сті́
мо́гла бу́ти́ б'і́та чо́ло в'є́ком / а́бо свек'ру́хо́ю //

7. на ве́с'є́: і́ мо́ло ду́ об'і́ зате́лно за́в'і́ ва́ють // це́ і́ї́ і́є́ пе́реход з
д'є́жк'і́ на мо́ло ді́ці́у // пе́ред за́в'і́ ван'є́м с'ва́х'і́ спе́ ва́ють та́ку
п'є́сню /

м'і́ж те́бе за́в'і́ ва́єм /

і́шча́стє́м / здо́ ро́уїє́м на́дє́л'а́їє́м /

о́ї́ бу́д здо́ ро́ва і́а́к во́да /

а́ бу́д ба́гата́ / і́а́к зе́м'ля́ /

а́ бу́д при́є́ го́жа / і́а́к ро́жа //

во́ у́ ре́м'ія за́в'і́ ван'а́ про́ до́ужу́ють спе́ ва́т та́ку п'є́сню /	
за́в'і́ ва́ла ме́не́ д'а́ди́на //	о́ї́ да́ї́ ма́мко́ ма́сла
а́ с'є́пала́ / і́а́к та́ га́ди́на //	і́а́ж тво́ї́є́ ко́ ро́жк'і́ па́сла
се́ст'ри́ці́ а́ при́ї́н'а́ ла́с'а́ /	од ро́си́ до ро́си́ /
сл'о́ за́м'і́ об'лі́ ла́с'а́ //	да́ї́ ма́сла на́ ко́си́ //
а́ за́ в'ї́ши́ спе́ ва́ють /	
о́ї́ шо́ м'і́ хо́т'є́лі́ /	по́х' ва́лі́мс'а́ с'ва́х'і́ /
то́ те́ж м'і́ зро́б'ї́лі́ /	сво́ї́є́ д'є́ло зро́б'ї́ши́
з'т'є́ста па́ла́ ні́ці́у /	та́ го́ рє́лк'і́ на́ п'ї́ши́ //
з'д'є́жк'і́ мо́ло ді́ці́у	

8. на с'ва́то анд'ре́я а́бо на ку́т'у́ д'є́чата́ воро́жи́лі́ ці́ї́е
п'ра́зні́к'і́ не́ про́ходи́лі́ без воро́же́н'а́ // і́а́ка з д'є́ч'ат хо́т'є́ла
по́ба ч'і́т' / у́ і́а́ку с'то́ро́ну в'ї́де́ за́му́ж / то́ че́рез во́рота́ к'і́дала
обу́ // і́ ку́ді́ пока́ же́ но́сок / у́ то́му бо́ці́ і́ї́ і́є́ су́жє́ні́ї́ // ко́ли́
при́с'ні́ці́а́ но́ва бу́ / шо́ куп'л'а́їє́ш / не́за́му́жн'і́м це́ пре́досто́ ро́га
до́ с'коро́го за́му́жє́ства / а́ і́а́к шо́ при́с'ні́ці́а́ за́му́жн'і́м / то́ на
і́а́ку́с' до́бру́ ў́ст'рє́чу // з'лі́н'і́ пле́лі́ по́сто́лі́ / у́ ху́ди́шому́ ра́з'і́ з
ло́зи́ (з ко́ри́ ці́х де́рє́) // спо́чатк'у́ т'ре́ба бу́ло д'є́рти́ лі́к'і́ / але́
дуже́ до́бре / шоб н'і́ де́ не́ му́ла́ло у́ но́гу / за́ті́м спе́ці́а́лно́у
с'п'і́є́ї́у пле́лі́ од'ну́ по́ло́ску за́д'ру́го́ю //

9. п'о́йас бу́ до́у́г'ї́ до́ дво́х ме́тро́у́ чер'во́ного а́бо б'є́лого ко́л'ору
// і́ши́лі́ і́з по́лот'на́ / і́а́к і́ ў́се і́ні́є // в'он бу́ з'к'і́ти́ці́ам'і́ і́ но́си́ўса́
му́ич'і́нам'і́ //

10. чо́ло в'є́ч'ї́є́ і́та́ ні́є бу́лі́ ш'і́ ро́к'ї́є́ к'ра́сні́ї́є а́бо б'є́лі́ї́є /

ш'їліса з полотна і називалиса шаро варам'ї / на поїас'ї приїязвлас веровочка / їака держала їїх на поїас'ї // дої жиноїу по крсточк'ї // шоб во ни булі к'расніїе (бо їс'е во ни булі с'ерїїе) кра сілі у вої ховому ліст'ї // спод ниїа за ц'ї в'етом моґла бут' буд-їака (у коґо їака була) // за формоїу прама і доїга / а бо моґла бут' на ре зїнії' / а моґла п'росто зап'ї нати с' по ла на по лу // фар тух бу ден:її ш'їса з буд-їака коґо куска полотна / от св'ат ков'ї маїе бут' обе зателно б'еленк'її з в'їи'їти'м'ї по їом к'в'еточкам'ї / а бо п'росто їа к'їмс' орнаментом // заїязваїса з'аду // вон буї ко ротиш'їм од спод ниїц'ї // кому кому / а от б'еремени'м жонкам обе зателно т'реба було но сіт' фар тух шчод'на / шоб ди'т'а наро ділос не лісен ке / а з'к'оскам'ї на го лоїц'ї //

11. со рочка діа чоло в'єка шїл'ас доїга // зам'їст ман жетої і коїне ра при шїт'їїе тоненк'їїе т'е с'омочк'ї / по їа к'їх в'їш'ї в'їса їа к'їс' у зор // рука ва булі обе зателно / бо одна і та ж со рочка но сілас' і зїмоїу і л'етом // ко лі чоло в'єк б'їїса / то жонка на їоґо со рочц'ї по в'їна була заїїа зат' вузла // чоло в'єк б'їїа переста ваї // со рочка оде валас їакшо без поїаса / то толк'ї ї ита ні / а ко лі з поїасом / то толк'ї на в'їпуск // со рочка в'їш'ї валас на руд'ах / коїне ре і ман жети //

12. ха з'аїїн на св'ат вечор до хле ва о'д'етїї / шоб у хле ве не було го ло / к'рашче ї с'оґо у коґу ха / шоб год буї ба гатїї / бо на коґу ху ба гато воїні // а иче коґу ха бра лі на ве с'ел'ї // ко лі мо ло діїе ї дал' н'їїо му хо т'елї х'лопч'їка / то с'ед али на коґу ха (на по сад'ї) / а ко лі д'євочку / то на по дуику //

14. у сва тії при ходїлі у то му / шо було бол'їш'їнс'во / це полот'нана со рочка і шта ні //

15. мертве ц'а нара жалї у та ку ж оде жу / їак і хо д'ат жи в'їїе // над'е вали со рочку (ко лі це була жонка) і ни жн'у спод ниїц'ї / верхн'у спод ниїц'ї / дв'є хустк'ї і обе зателно обуї // а ко лі це буї чоло в'єк / то со рочка / подит'анїк'ї і шта ні / обуї / але шапку ло жи лі ко ло їоґо на по дуику // ло жи лі пере м'єн:у оде жу // а от верхн'оїе оде жи не по в'їн:о бут' / бо їо му там і так т'єсно і темно //

Матеріали

зібрані в селі Черевки Оруцького району Житомирської області, записані від Радкевич Євгенії Миколаївни, 1924 р.н.; освіта: 7 класів; у селі проживає з дня народження.

1. ко лі о'д'єнут оде жу на в'їворот / то кажут / шо н'їх то неа наї роч'їт //

2. ї н'ї д'єлу ї раниї ч'їсту оде жу од'е ваїут / бо бо л'уд'е до

Церкв'ї їдут //

3. йак'шо у'ранці одор'вєц'а зуз'ік / то буд'є непр'їятност' іа'кас' //

4. голуу неа м'ілі у'поні д'єлок / бо не буд'є ха'з'аїство в'єс'т'іс' //

6. ко'ліс' у'с'є но'с'ілі хуст'к'і // ну д'єўка може хо'д'іт' і беаз хуст'к'і / пр'ібе'ре коси / а моло'д'ічк'і бо'рон' божє // жон'к'і за'уїазвал'іс' у'моло'д'ічку / а д'ругу хуст'ку по'верху нап'і'налі // а д'єў'к'і од'є'вал'і од'ну хуст'ку / і у'моло'д'ічку / і на'зад' //

7. моло'ду'к'і е'г'ін'у зав'ї'вал'і та'к'ім полот'ном / йак на у'с'у хату / зав'ї'вал'о назі'вайєца // спо'вал'і п'єс'ні /

зав'ї'вала м'ї'н'є д'ад'іна

чорна / йєк гад'іна /

с'єс'р'іца пр'істу\п'іла

с'л'озкам'і пр'імо'ч'іла //

8. а шо ж / неа пл'є'лі' // у'с'є хо'д'ілі у'посто'лах і х'лотці і д'єў'к'і // з'л'ін'ї пл'є'лі' / з'ло'зи / і ду'б'їну д'єр'ї // ду'б'їну пар'їлі у'п'є'чє / да зоу'д'єр'ї на косні'к'і і так пл'є'лі' //

9. к'райк'і т'калі з'сук'на // ш'їри'на д'єс' йак на трі'пал'ці // сук'но бу'ло і б'єлє / і чорнє / і розовє / різнє // по'лоска зє'л'єного / розового / чорного / к'райк'і но'с'ілі і чоло'в'єк'і / і жон'к'і // на к'райках ро'білі шчє'ї мох'рє // остау'л'ал'і мат'єр'їал' / ос'нову / позак'ручвайут' вузл'ік'і і в'єс'ат'мох'рє / йак на хуст'ці // йак нов'і поїєс' / то но'с'ілі т'ол'к'і до'церкв' / а йєк ста'рі / то коло'хати' //

10. но'с'ілі д'воїє шта'ноу' // н'їжн'їє шта'ні т'калі з'полот'на / а верхн'їє су'кон'їє з'вечок' // воўну п'рал'і / т'калі // по'том но'с'ілі у'вал'уу да'вал'і (ко'лєсо во'доўк'рут'їт' / а у'с'туп'ї тоу'чут' сук'но / да во'но роб'їца моўнє) // а посл'є у'жє ш'їлі шта'ні // во'ні бу'лі неа ко'ротк'їє / а та'к'їє / шоб закр'ївал'і ног'і у'посто'лах // іупк'і тожє ш'їлі з'сук'на // воўну п'рал'і т'он'єн'ко і кра'с'ілі у'разн'їє цв'є'та / к'раснє / с'їн'є / з'є'л'єнє // а тог'ді перет'їкалі / сно'вал'і і т'калі у'з'ратк'і // ш'їлі іупк'і / йа'к'їє назі'вал'і анда'рак або л'єтн'ік // анда'рак'і ш'їлі доу'г'їє / шоб закр'ївало'ног'і // шоб кра'с'ів'їє бу'лі / пр'їш'ївал'і шчє'ї косні'к'і // хварту'х'і ш'їлі з'полот'на // ш'ї'вал'і дв'є'п'олк'і / в'їб'єл'вал'і / шоб б'єлєн'к'і бу' / да шчє'ї на'с'їнат' // заті'калі заболоч'у'чорноїу' і чер'воноїу' / а у'ні'зу шчє'ї б'р'їжк'і пр'їш'ївал'і // хварту'х'і у'с'є мал'і но'с'їт' // йєк д'єўка і д'є'замуж' / то т'рєба два хварту'х'і / о'д'їн / в'їш'їт'ї / а д'руг'ї / з'мат'єр'їату // йєк ум'їрайє л'у'д'їна / то тожє пр'їчєпвайут' два хварту'х'і // бе'ремен'їє тожє об'їзат'єлно но'с'ілі хвар'тух' // за'тїкани' хвар'тух' но'с'ілі на п'разн'їк' / а до'печ'ї йа'к'ї-н'єбуд' / беаз в'їш'ївок' //

11. сороч'к'і ш'їлі з'полот'на / йа'кє т'калі з'л'ону // полот'но

прості|лаі| коло |р'єчк'і і беа|лі|лі| водою / шоб бу|ло |б'єле / |б'єле /
 по|том |ш'іл'і сороч|к'і // во|ні|т|реба шоб бу|лі| по |сам'їє |п'їати| ў
 жо|нок // сороч|к'і в'їш'ї|вал'і ў по|дол'ї / рука|ва / чох|ли / коўн'є|рі| //
 та|к'їє сороч|к'і но|с'їлі| на п'разн'їк і до |церкв'і // а на |кожен д'єн
 но|с'їлі| не на ш'їт'їє сороч|к'і або пот|рошечку наш'ї|вал'і //
 ў|л'єтку / ієк іш'лі|жат / то од'є|вал'і |в'єл'м'ї |ч'їсту со|рочку /
 а |з:аду| запє|резвал'і хварту|ха // чоло|в'єк'і ў|л'єтку сороч|к'і но|с'їлі|
 на|в'їпуск / пуднє|резвал'і пап|ругою / а з'ї|мою| запраў|л'ал'і ў |верхн'їє
 шта|ні| //

12. ко|лі|с' |ш'їлі| п'їнжа|к'і / с|в'їт'ї / кожу|х'ї // ў|л'єтку / ієк
 холодно|вато / то но|с'їлі| п'їн|жак / іа|к'ї|нази| в'аўса ку|цак // а з'ї|мою
 кожу|ха но|с'їлі| //

13. мер|цу од'є|ваўт со|рочку / спод|н'їу / б|л'узку / |жемпера /
 п'їнжа|коў не од'є|ваўт // ў|тру|ну |ложат иче со|рочку / спод|н'їу /
 б|л'узку / запас|ну о|д'єжу / ўс'у л':а|ну // под с|п'їну об'ї|зат'єлно
 |ложат л':а|не полот|но // на |ног'і ўзу|ваўт посто|лі| дү|тов'їє /
 |б'єлі|є / да |б'єлі|є |нучи| //

Матеріали

зібрані в селі Гуничі Овруцького району Житомирської області;
 записані від Безпальчук Оксани Петрівни, 1921 р.н.; освіта: 4 класи; в
 селі проживає з дня народження.

1. іак ў|д'єнеш о|дежу на|в'їворот / то |будє іа|кас' на|паст' //
2. о|дежу од'є|ваўт' у су|боту у|вечер'ї (|ч'їсту) / а у поне|д'єлок
 не |можна од'є|ват'ї |ч'їсту о|дежу / бо |будє на|паст' а|бо іа|к'їс'
 нак|леп //
4. |голову не |можна м'їт' ў поне|д'єлок / бо |д'єўка з'м'їє сво|їу
 |дол'у //
5. у |шатку ло|жи|лі| ієйца / іє|к'їє пуд|ложувал'ї |пуд к|вочку //
 іак і|деи у |хату / перес|туп'їи по|рога / то т|реба з|н'ати|шатку / іак
 се|даўт за с'тол / на |похоронах / у х|рам'ї / іак |с'єўт зер|но //
6. |хустку за|ўйазувал'ї у моло|дї|цу |тол|ко за мужн'їє жон|к'ї /
 а ста|рїє за|ўйазувал'ї на голо|в'є|тол|ко теплї|є хуст|к'ї // іак
 |хустку за|ўйажєи ма|лі|м рож|ком / то хтос' на|біє // ко|лі|с' у
 бу|ден'ї|ден' |хустку за|ўйазувал'ї на|в'їворот / а ў п'разн'їк на лі|цє //
7. мо|лodu накри|вал'ї |хусткою / а д|ругою зав'ї|вал'ї / сн'є|вал'ї
 |п'єсн'ї /
 зав'ї|вала ме|не |д'адї|на
 |с'єпала іак |гадї|на /
 а сест|рї|ц'а при|н'а|лас'а
 да сл'о|зам'ї облі|лас'а //

8. іак |куп'їш |нов'їє |чоботи| / то |будє |пара / а іак з|зуб'їш / то

роз|лука // пле|лі|посто|лі|ду|бов'їє і ло|зов'їє // ло|зу дер|лі|/а|дуба
|парі|лі| // на|нов'ї год|д'є|к'і|к'ідали|чобота|через|хату|ку|ді|
по|верне нос|ком/то от|туда і|буде же|ні|х //

10. ита|ни т|калі|і|ши|лі|з л:а|ного полот|на // |ши|лі|иче із
коноп|л'аного полот|на // ита|ні|бу|ли|с'єрога|ц|в'єту // до|ужс|і|ну
йа|ку хто хо|т'є|/ту і но|сі|у // спод|ні|ці|бу|лі|разного|ц|в'єту //
|ши|лі|до|у|г'їє|із|л'єнтам'і|рас|ні|є // т|калі|л'єтнік'і|за|пак'і|
|шоб бу|ло|тепло у|ног'і // фарту|х'і в'ї|ї|вали|чорні|м'і і чер|воні|м'і
|ні|ткам'і // пле|лі|ка|рунк і в'ї|ї|вали|л'єнти // жон|к'і т|реба шоб
обе|зат'є|лно но|сі|лі|фарту|х'і|/даже бе|ремен:ї|є //

11. сороч|к'і|ши|лі|з л:а|ного полот|на // |ши|лі|до|дол|ні|є // у
сороч|ка|бу|ли ман|кети|/ко|уне|рі|з б|рі|жкам'і|в'ї|ї|вали|ма|ні|шк'і
|чорні|м'і і чер|воні|м'і|ні|ткам'і // сороч|к'і у|осно|у|ному но|сі|лі|на
|в'ї|тук //

12. моло|ді|є с'є|да|їт на|в'є|рнути|ї|ко|жух / шоб бут'
ба|гати|м'і // |в'є|рнути|ї|ко|жух од'є|ва|їт на ново|годн'їє п|разні|к'і /
ко|лі|їдут пос'є|вати|/ко|єду|вати| //

13. |жон|ка од'є|вала до|у|гу со|рочку без за|ї|язок / шоб не бу|ло
ні|де вуз|ло|у //

15. мертве|ца од'є|ва|їт у|ч'ї|сту о|дежу // жон|кам за|ї|язували
фарту|ха / а на|го|лову|їд'є|вали|каптура (го|ло|ї|ній у|бор) // муж|ч'ї|нам
од'є|вали|посто|лі|п'єтєні|є з ло|зі| // у|тру|ну кла|дуть св'аш|чене
|з'є|т'є|г|роши|/по|лот|но // йак|шо|д'є|ўка чи х'лонец|пом|ре / а иче не
бу|ли|жо|натї|є / то од'є|вали у|с|ва|д'єбні|на рад і при|ї|вали
с|ва|д'єбні|є|к'єтк'і //

16. з|м'ї|ру по|ні|тї|ї|го|лomu со|рочка //

ко|жух ле|жїт / а|дурєн'|дрї|жїт //

не буд'|очкур|ом дї|а|чу|жїх ита|но|у //

|рано|ї|ста|у|ко|жуха зас|та|ї|рано|прос|ну|є / у|чобот|ї|ї|зу|єа //

|в'ї|дно|пана по|ха|л'авах //

у|чу|жсї|св'ї|тї|н'ї не зог|рє|їєшса //

у|ма|лі|х чере|в'ї|ках на|му|л'аїєш|ног'і //

на|го|во|рі|ї|с|тол|к'і|шо|ї у|шак|ку не збе|рєш //

при|ї|ду|ма|ї|чорт|моду|сам|бу|л|ку|воду|а|ві|/|дурн'ї|га|н'аїтєса //

Матеріали

зібрані в селі Шоломки Овруцького району Житомирської області; записані від Дуб Марії Миколаївни, 1930 р.н.; освіта: 4 класи; в селі проживає з дня народження.

1. йак|шо о|д'єт|їа|кус' о|дежї|ї|ну на|в'ї|ворот / то об'є|зат'є|лно
|буде|їа|кас' на|паст' // иче о|дежу над'є|ва|їт на|в'ї|ворот / шоб не
б|ра|лі|у|рок'і //

2. |чи́сту о|дежу у нас споконв'е|коу́ бу|ло п|ри́н'ато над'е|вати́ у су|боту / у́|вечер'і / ко|ли́ за́йш'ло |сонце і бу|ла з|роблена ўс'а ро|бота // це ро|бі́лося дл'а то|го / шоб св'е|ту не|д'єлу ўстре|чат' у́ |чи́стої о|деж'і і з |чи́стоїу ду|шеїу // ка|зали́ / шо не |можна перед'е|ваца ў поне|д'єлок / бо |будеш ўс'у ж'їзн' |б'їтї //

3. |шчи́|тали́ / бо |їак' шо одор|веца |гуз'їк / то |можє слу|чи́ца |їа|кас' на|паст' // то|го ста|рали́с з |разу ж |їо|го при|їи́т //

4. |го|лову |тоже не |можна ми́т' у́ |поне|д'єлок / бо не вез|ти́ме |ўс'у ж'їзн' і ка|зали́ / шо н'ї |коли́ не |будеш мат' |тоўсту |косу //

5. |їе з|в'ічай' / по |ўїазани́їе з |шапкойу // на ба|гату ку́|т'у деу́|к'ї ло|жїлі́ |шапку пуд |го|лову / шоб при|с'ни́ўса те́ / за ко|го |в'їдеи́ |замуж // у́|ха|з'їств'ї |шапку б'рали́ то|д'ї / ко|ли пудси́|пали́ |курку // |їаца ло|жїлі́ у́ |шапку і нес'ли́ на куб'ло // ка|зали́ / шо то|д'ї |буде |гарні́ |в'їводок // чоло|в'єк'ї долж'ні |об'є|зат'єлно зні́|мат' |шапку ў |хат'ї / де |їе обра|за / у́ |церкв'ї / на |мог'їлках / шоб проїа|в'їт' |ува|жен'їе // од'є|вали́ |шапку ўс'їг' да надво|р'є / ко|ли́ бу|ло |холодно //

6. |хустку ўс'їг' да но|сілі́ до |бабок / |їа|к'їх хо|дїлі́ воро|жїт' // у нас |хустку найчас'т'є́ за |ўїазувалї́ пуд |бороду / у́|моло|дїчку і на|зад // |д'єу́|к'ї і |жон|к'ї за |ўїазувалї́са по |разному // |д'єу́|к'ї / пуд |бороду / а |жон|к'ї і |бабк'ї / у́|моло|дїчку і на|зад // |жонка |тоже доу́ж|на над'є|ват' |хустку ў |церкв'ї і на |мог'їлках // ко|ли́с |д'єу́|к'ї об'ї|зат'єлно но|сілі́ |хуст|к'ї / а |заре н'є // |кажут' / шо |їак' шо о|д'єнеш |хустку / шоб |мениш' ро|жок буу́ з |верху / а |бол'ши́ з |ни́зу / то шос' з то|боїу с'лу|чи́ца на|гане //

7. |моло|ду на ве|с'єл'ї ўс'їг' да зав'ї|ваїут' |хуст|кам'ї // у нас ўс'їг' да бу|ли об'є|зат'єл'нїм'ї дв'є |хустк'ї // |моло|ду зав'ї|ваїут' дв'є |шчас'ли|в'їїе |жонк'ї // два |рази во|ні |вокри́|ваїут' |моло|ду |хусткойу / а |моло|дї́ |доу́жен зні́т' // на т'р'єт'ї |раз |хуст|к'ї за |ўїазувалї́ / од'ну ў |моло|дїчку / а |д'ругу / пуд |бороду // ко|ли́ зав'ї|вали́ |моло|ду / то сп'є|вали́ |п'єсн'ї // |їе та|к'ї з |в'ічай' / шо ко|ли́ дї́|т'а п'лаче і не спїт' |їно ч'є / то ло|жїлі́ пуд |го|лову зав'ї|вал'ну |хустку //

8. |на све|того анд'р'єїа і све|того васї́|ла воро|жїлі́ на чо|бот'ах // |к'їдали́ |через |хату / ку́|дї ўпа|де нос'ком / ту|дї́ і |замуж |пїдеи́ / престау́|л'али́ по |хат'ї |чоботи́ / |чи́ї |перїи́ |доїде до с'т'єнк'ї / та |д'єўка |перїшойу |замуж |пїде // у |кожного по |разному / |їак' ко|му при|с'ни́ца |обуу́ // |їак' шо м'ї н'є с'ни́ца / шо |їа ку́|п'їла |їа|кес' нове обу|ван'є / то |буде шос' |добре / а |їак' шо згу́|б'їла / до знаї / шо |буде шос' не|добре // м'ї но|с'їл'ї |їче пост'олї́ // |пл'є|лі́ |їїх із ло|зи́ // назї́|валї́са во|ні́ |посто|лі́ з |вушкам'ї // |пл'є|лі́ |їїх із ло|зи́ / з |ўїаза // |дер'ї і |ўїаза / ло|зу і |пл'є|л'ї // |їа са|ма ко|ли́с' |пл'є|ла / а |ле |заре ўже за|буласа //

9. |но|с'їлі́ |поя|сі́ / но|с'їлі́ і |к|раїк'ї // роз|м'єр в'їб'ї|рау́ |кожни́ по со|б'є // |к|раїк'ї час'т'є́ бу|лї чер|вонїїе і |сїн'їе // ро|б'їл'ї |їїх з

воўні / кра с'ілі / а потім т'калі // ійм'і подпе|резува'іс / бу'лі на
к'райках і к'ітмічк'і з вузлічкам'і // но с'ілі час т'єї чоло в'єк'і //

10. ита|ні| так і назі|вал'іс // бу'лі с'подн'іє і |верхн'іє / за
|формою бу'ли вузко|ват'іє / наїчас т'єї но с'ілі |сі'н'іє /
в'іго'тоу'лі аліса з полот на // дер'жалис ита|ні на |пояс'і і |гуз'іку / по
доу'жі|н'є бу'лі дес' по |косточк'і // фар'тук |ші'уса з полот на / з ні'зу
з б'рі'жкам'і // бу' |ні'жеї літок / дер'жа'уса фар'тук на двох
пояс'ках / за'ї'язува'уса |бант'іком у'зад'і // фар'ту'х'і но с'ілі
об'є|зат'є'но / о|собен:о б'є|ремен:і'іє жон'к'і // бо ка|зали / шо |буде
|легко ро|д'іт // бу' о|б'ічаї / шо йак|шо хтос' на'у'роч'іт' / то т'реба
об'терти' |м'єсце све|ченою во|дою і |в'ітерти' іо|го по|долом
фар'ту'ха / а|ле в'іворотом //

11. сорочк'і |ши'лі| полот|н'ані'іє / голо|ші'ї'іє / з коўн'є|ром /
йа|к'і бу' сто|йачен'к'і // бу'лі сорочк'і з рука|вам'і на у'су |руку / з
ман'жетам'і // |ши'лі| з одно|го кус'ка полот|на // но с'ілі со|рочку
на|в'іпуск / чоло в'єк'і ше|запра'ї|лілі ії'іє у' ита|ні // в'іши|ват'
поча|лі сорочк'і / ко|лі м'і'н'є бу'ло го|доу'д'ва|цят' // то|д'і у'же бу'
|перкал' // наші|вал'і чо'х'лі / рука|ва з|верху / коўн'є|ра / з ні'зу не
в'іши|вал'і // це|є та бу'лі |разні'іє // іно|да со|рочку над'є|вали
на|в'іворот / шо б не б'рали' у'рок'і // иче|іє о|б'ічаї / шо йак|шо на
лі|ц'єіє |зайеди' / то т'реба обти' |рат' со|рочкою на|в'іворот //

12. з |верхн'ої о|дежи|ко|ліс' но|сілі с'віту і ко|жух з сук'на // на
ве|с'єлі: імоло|ді'х об'і|зат'є'но са|ділі'туд|обра|зам'і на |в'івернути'
ко|жух // це ро|б'і'лоса д'їа то|го / шо б бу'лі ба|гат'і'іє і |д'єток |мал'і //

13. |перед| родам'і |жонка об'і|зат'є'но у'д'є|валас' у |чисту /
ши'і|року і доу'гу со|рочку // |косі' у б'є|р'ємен:ої об'і|зат'є'но доу'ж|ні'
бут' роз|пуичен'і'є //

14. туд час с|ватан:а у'с'є од'є|валиса / йак на п|разн'ік / о|собен:о
моло|ді'іє // на с|ватан:і в'ікорис|товували' хуст'к'і / йа|к'і'є
поу'їязували'моло|дому і сва|там //

15. мертве|ца об'і|зат'є'но нара|жайт' у'та|ку о|дежу / со|рочка
/ |кохта / фар'тук / пан|чо'х'і / спод|ні'ца // |хустк'і за|їязували' аж дв'є
/ у'моло|ді'чку і нап'є|ред // иче у'тру'ну об'і|зат'є'но к'лап'і|покри'і|вало
// запас'ну о|дежу у'тру'ну не|ложат' //

Матеріали

зібрані в селі Листвин Овруцького району Житомирської області; записані від Хилевич Єви Вакулівни, 1927 р.н.; освіта: 3 класи; в селі проживає з дня народження.

1. йєк од'є|вайєс:а і шос' о|д'єн'єш на|в'іворот / то н'іх' то т'є|б'є
н'є зво|роч'іт' //

2. |ч'істу о|д'єжу т'р'єба од'є|ват' у ні|д'єлу у'ранці' // а
од'є|ват' |ч'істу о|д'єжу н'є |можна у' пон'є|д'єлок / шо б н'є бу'ло на

м'е|б'є|н'ї|йакоїє|на|паст'ї|//

3. у|нас|йє|та|к'є|по|в'єр'їє|/|шо|йєк|з'уз'їк|одор|в'єц'а|/|то|буд'є|йа|кас'|н'єр'ї|йатност'//

4. |го|лову|н'є|мо|жна|м'їт'|у|по|н'є|д'є|лок|/|шоб|н'є|бу|ло|на|паст'ї|/|шоб|н'є|бо|л'є|ла|го|ло|/|бо|н'є|буд'є|в'єз'т'ї|//

5. у|нас|у|с'є|л'є|йєк|са|д'ат'|к'|вочку|на|й'аї|ца|/|од'є|ваї|ут'|ша|тку|/|шоб|бу|л'ї|кур'ї|чу|ба|ти|є|є|//|чо|ло|в'є|к'ї|зн'ї|маї|ут'|ша|тку|йєк|здо|ро|у|каї|у|ц'а|п'р'ї|ў|ст'|реч'ї|з|к'ї|мо|с'|/|йєк|ў|ход'ат'|ў|хату|ї|ў|ц|еркву|//|а|зн'ї|маї|ут'|ша|тку|шче|ў|знак|у|ва|жє|н'ї|я|//

6. ў|ладку|/|ў|к'ї|балку|//|пл'є|л'ї|з|н'ї|ток|ко|с'ї|нку|/|ч'є|п'ца|//|з|хуст|кої|у|д'є|ўка|про|вод'ї|ла|ко|за|ка|//|д'є|ўка|по|ў|ї|аз|ва|ла|жє|н'ї|ха|хуст|кої|у|на|в'є|с'є|л'ї|ї|/|на|с|ва|тах|//|ї|шчє|на|в'є|с'є|л'ї|ї|/|на|п'р|аз|н'ї|к'ї|дар|ат'|хуст|к'ї|д'є|ў|кам|/|жє|н|кам|/|ба|бам|//|п'ї|д|бороду|за|ў|ї|аз|ваї|у|ц'а|ї|д'є|ў|к'ї|/|ї|жє|н|к'ї|/|ї|ста|р'ї|є|л'уд'ї|//|ў|мо|ло|д'ї|чку|за|ў|ї|аз|ваї|у|ц'а|мо|ло|д'ї|ї|є|жє|н|к'ї|//|мо|ло|д'ї|ї|є|жє|н|к'ї|за|ў|ї|аз|ваї|у|т'|хуст|ку|/|шоб|в'ї|дно|бу|ло|ко|си|//|а|ба|б'ї|за|ў|ї|аз|ваї|у|ц'а|за|кри|ваї|у|ч'ї|ко|си|//|жє|н|ка|до|ў|ж'ї|на|ў|с'є|да|но|с'ї|т'|хуст|ку|/|а|д'є|ў|ка|н'є|//|да|же|ў|ц|еркву|д'є|ў|к'ї|мо|ж|ут'|ї|т'ї|б'є|з|хуст|к'ї|/|а|жє|н|кам|/|за|п'р'є|ш|чай|є|ц'а|//|йєк|шо|од'є|нут'|хуст|ку|ко|рот|к'ї|м|ро|ж'ї|ком|з|в'єр|ху|/|то|ка|ж|ут'|шо|за|ў|ї|а|зала|хуст|ку|на|ку|рач'ї|б|ок|//

7. на|в'є|с'є|л'ї|ї|мо|ло|ду|зав'ї|вал'ї|на|м'є|т|кої|у|//|ї|спо|вал'ї|п'р'ї|ц|ом|та|ку|п'є|с'н|у|/

д'є|то|ї|є|д'є|ў|к'ї|мат'ї|//

по|ра|в'є|ноч|ка|з|н'ат'ї|/

а|зав'ї|ваї|ло|дат'ї|//

зав'ї|ва|ла|м'є|н'є|д'ад'ї|на|/

во|на|с|ку|б|ла|м'є|н'є|йєк|га|д'ї|на|//

8. на|нов'ї|год|/|на|анд|р'є|ї|а|озу|ван'ї|є|к'ї|дал'ї|чє|рє|з|хату|/|ї|ку|ди|нос|ком|за|в'єр|н'є|ц'а|/|то|ту|ди|п'рї|д'є|ш|заму|ж|/|а|йєк|п'р'ї|с'н'ї|ц'а|/|шо|з'у|б'ї|ў|ста|рє|озу|ван'ї|є|ц'є|доб|рє|/|шо|шос'|па|ганє|ў|ж'ї|зн'ї|з|зуб'ї|ц'а|//|а|йєк|ку|п'ї|ў|новє|озу|ван'ї|є|/|нам'є|чай|є|ц'а|нова|йа|кас'|до|ро|га|//

9. у|нас|ў|л'ї|ств'ї|н'є|ко|л'ї|с'|т|кал'ї|ў|руч'|ну|к'р'айку|раз|но|ї|в'є|т|н'ї|м'ї|су|кон'ї|м'ї|н'ї|ткам'ї|//|по|лос|очк'ї|шл'ї|ў|по|до|ў|ж|//|ш'ї|р'ї|на|к'р'айк'ї|бу|ла|дл'є|жє|но|к|/|на|два|пал'ці|/|а|дл'є|чо|ло|в'є|ко|ў|/|на|т'р'ї|//|кон|цє|к'р'айк'ї|за|ў|ї|аз|вал'ї|са|в'узл'ї|кам'ї|к'ї|т'ї|цям'ї|//|тї|м'ї|к'р'айкам'ї|п'ї|д'ї|ї|аз|вал'ї|с|у|п'р|аз|н'ї|к'ї|/|йєк|шл'ї|до|ц|еркв'ї|/|то|п'ї|д'ї|ї|аз|вал'ї|ко|жу|х'ї|//|пої|а|сї|ро|б'ї|л'ї|їз|валу|/|в'ї|л'ї|во|локу|ї|їє|ї|у|п'ї|д'ї|па|раз|вал'ї|са|//|у|с|ва|д'є|б|ну|ноч|мат'ї|п'ї|д|рост'ї|ну|прост'ї|лала|к'р'айку|/|шоб|с|пал'ї|мо|ло|д'ї|ї|є|на|й|ф'ї|шоб|во|на|ї|ї|х|з'ї|ї|а|зала|на|ў|с'є|да|//

10. чо|ло|в'є|ч'ї|є|ш|та|нї|по|ш'ї|тї|ї|є|їз|л'н'а|ного|по|лот'на|з|ш'ї|рок'ї|м'ї|к'рє|сла|м'ї|до|ў|ж'ї|на|по|росту|чо|ло|в'є|ка|/|пої|є|с|у|та|к'ї|х|ш|та|на|х|на|зї|ва|ў|са|оч|к|у|ром|//|тї|ї|є|ш|та|нї|бу|л'ї|л'є|т|н'ї|є|//|а

су|кон:иїе шта|ниї |ш'іл'іса з домот|каного су|кон:ого мат'ер'йалу і
 но|с'іл'і йїх з'і|моїу / шоб було |т'епло // у |очкур заш'і|вал'і ў|с'ак'їе
 пр'і|робк'і / шоб лу|б'їў д'еўку ч'і |жонку х'лоп'ец ч'і чоло|в'ек //
 спод'нїу ро|бочу |ш'іл'і ко|л'іс' з |с'ерого л'н'а|ного полот|на // а на
 |з'іму |ш'іл'і із су|кон:ого і назв'і|вал'і анда|рак // т'каўса мат'ер'йал на
 ан|дарака із су|кон:их |н'іток мат'ер'йал буў у к'л'еточку і ў по|лосочку
 // на с|тан'і заў|їазваўса анда|рак доў|г'ім'і |к'іт'їцям'і // доўж'ї на за
 |ростом / ал'е доў|г'е // хварту|х'і бу|л'і з л'н'а|ного полот|на // ун'і|зу
 зат'і|калі ў|с'ак'їе |в'їроб'і // а бу|л'і хварту|х'і та|к'їе / у|зор
 в'їш'ї|ваўса хрес|том // у|зор'і за|т'агвал'іс |н'іткоїу // на |з'іму т'калі із
 су|кон:их |н'іток разноц'ї|в'етниїе за|пак'ї // моло|д'ічк'і б'е|р'ем'ен:иїе
 но|с'іл'і об'ї|зат'ел'но хварту|ха / бо вон буў |їек обе|рег д'ї|т'ат'і ў
 ж'їво|т'е // а так хварту|х'і бу|л'і |їек по|мочн'їк'і / зб'ї|рал'і ў |їїх з|руш'ї
 / зур'к'ї і ба|гато чо|го //

11. со|рочка |тоже в'їготоў|л'аласа з л'н'а|ного домот|каного
 полот|на // доўж'ї на бу|ла за |ростом // моло|дїм |ш'іл'і ко|ротк'їе
 сороч|к'і / а ста|рїм / доў|г'їе // ун'і|зу со|рочка бу|ла |заткана у|зором
 або |в'їш'їкоїу / шоб було |хороше // сороч|к'і |ш'іл'і і без|рука|воў //
 |ц'їе сороч|к'і назв'і|вал'іс голо|ш'їк'і // на з|руд'ах та|к'їх сороч|чок
 в'їш'ї|вал'і у|зор'і / шоб було |хороше // |ш'іл'і сороч|к'і і з|рука|вам'і //
 рука|ва в'їш'ї|вал'і у|с'ак'їм'і у|зорам'і / пос'|в'ет / само|вар / з|руша /
 ду|бочок / бе|резов'ї л'іс'іток / к'ї|їах / лап'і // у та|к'їх сороч|ках
 в'їш'ї|вал'і і чох|лі / і ма|н'ежк'і // комн'е|ре |ш'іл'і і сто|їач'їе / і
 л'е|жач'їе / і |тоже в'їш'ї|вал'і йїх // н'разн'їчну со|рочку |ш'іл'і з
 на|м'етк'і / бо у |юї |затканиїе кон|це і |тон'ен'к'е полот|но / з |їе|кого
 |ш'іл'і рука|в'ї // ма|г'їчна |с'їла со|рочк'і та|ка / |їек ум|ре|лу|д'їна / то
 со|рочку / ў |їа|к'ї во|на ў|мерла / берег|л'і // |їек хтос' |зай|каїец'а / то
 в'їт'ї|рал'і та|коїу со|рочкоїу // і к'лал'і |її|їен'їд по|душк'у / |їек
 пр'їст|рек //

13. пр'і |родах над'е|вала |жонка в'ен|чал'ну со|рочку і хварту|ха //
 пр'і |родах спод'н'їца роз'їазвала і к'лаласа на ж'ї|вом //

14. моло|да і моло|дї ўб'ї|рал'іса ў |само хо|рошчу о|д'ежу //
 моло|да да|р'їла моло|дому |хустку / а сва|тоў|переў|їазвала
 рушн'ї|кам'ї //

15. в'ен|чал'ну о|д'ежу |нектор'їе к'лал'і ў|тру|ну |або од'е|вал'і
 на м'ертв'е|ца // м'ер|ца од'е|вал'і ў |чорну і |б'єлу о|д'ежу / а н'е
 од'е|вал'і ў к'расну / шоб род н'е в'їм'ї|раў // у|тру|ну кла|дут' ў|с'ак'їе
 пред'мет'ї о|д'еж'ї / і сороч|к'і / і хварту|х'і / і спод'н'їц'ї / і кам'ї з'ел'к'ї
 / і хуст|к'і / і н'їд с'н'їну рушн'ї|ка //

16. ўс'е|ї|дут' / ўс'е|ї|дут' /
 ўс'е|га|лошам'ї шк्रे|бут' /
 а мої|м'їл'ї б'ез|га|лош /
 вон м'ї|н'е і так хо|рош //

ўс'е ў|зул'іса ў|посто|лі /
 а|йа ўзуў|га|лоши /
 сам|со|бойу|лу|буйуса /
 йа|к'і|йа|хо|роши /
 о|зулас|йа ў|посто|лі /
 ў|б'єлііе|о|нучі /
 ўс'у|до|рогу|танцо|вала /
 на|ве|чорк'і|дучі /
 д'єд|по|шоў|по|зри|б'і /
 ба|ба|по|су|н'іці /
 д'єд|пр'і|шоў|без|ита|ноў /
 |баба|без|спод|н'іці /
 ўс'е|і|дут' / ўс'е|і|дут' /
 ўс'е|ўх|ромов'іх|сапо|гах /
 мо|йе|т'опало|пр'і|т'опало /
 ў|ду|бов'іх|посто|лах /
 йа|на|д'єну|б'єле|п'лат'є /
 н'є|хаї|ул'іцум'є|т'є /
 |м'іліє|каже|шо|йа|дура /
 н'є|хаї|умн'іунаї|д'є /
 |бабу|г|рейє|н'є|ко|жух|а|ве|с'єли|т'єпли|дух /
 н'є|поп|н'є|ўб'і|раїса|ў|р'ізі /

Матеріали

зібрані в селі Лучанки Овруцького району Житомирської області; записані від Невмержицької Юзефи Павлівни, 1909 р.н.; неписьменна; в селі проживає з дня народження.

1. йак|шо|о|д'єт'|о|д'єжу|на|в'іворот|то|по|по|в'єр'іу|кажут'|шо|хтос'|наб'|йє|або|н'є|пова|з'є|ў|чомс'|//|дл'а|то|го|шоб|н'є|напа|дал'і|ў|рок'і|кажут'|т'|реба|од'є|ват'|н'і|жн'є|б'єл'і|ю|на|в'іворот|//

2. |ч'істу|о|д'єжу|од'є|вал'і|ў|су|боту|//|у|пон'і|д'єлок|н'є|од'є|вал'і|ч'істої|о|д'єжн'і|шоб|н'є|чап'|л'ал'іса|хво|роб'і|//|парад'є|вал'іса|до|сонца|а|йак|сонце|за|ход'іло|парад'є|ваца|н'є|можна|//

3. йак|шо|одор|в'єца|гуз'ік|і|т'|реба|й'єхат'|ў|до|рогу|то|ні|кол'і|н'є|т'|реба|пр'іш'і|ват'|бо|ў|до|роз'і|буд'є|ва|л'іка|н'є|ў|дача|//

4. кол'іс'|по|по|в'єр'іу|м'іліса|і|од'є|вал'і|ч'істу|о|д'єжу|ў|су|боту|//|су|бота|ч'істо|та|зм'і|вал'і|з|с'є|б'є|ўс'є|н'є|пр'і|йатност'і|т'і|жн'а|//|ў|пон'і|д'єок|н'є|м'іліса|бо|пр'іста|і|ут'|хво|роб'і|//|ў|пон'і|д'єлок|н'є|роз'|чесаї|косі|н'є|мазал'і|п'єч'і|і|н'є|м'ілі|п'ід|логу|//|у|н'і|д'єл'у|н'і|кол'і|н'є|м'іліса|даже|н'є|м'ілі|ног|//

5. було|два|в'іди|шапок|з'імн'ііє|і|л'єтн'ііє|//|чоло|в'єк'і|об'і|зат'єл'но|зн'і|мал'і|шап|к'і|ко|л'і|за|ход'ілі|до|ко|гос'|у|хату|шоб|пока|зат'|сво|йє|ува|жєн'ііє|ха|з'айєвам|//|н'є|можна|бут'|у|шатці|за

сто|лом /у| церкв'і / на |мог'ілках / за по|коїн'іком і| дут' баз ша|пок // на
 |паску к'рашаниїє |йайца к'лаї п'ід |шапку на сто|лє // |пот'ім на
 |палиці| параб'і| раї| ру| кам'і і| хто брау' |палку за вар'шок ос'тан'ім / теї
 |перш'ім т'аз'нуї |йай| це з-п'ід |шапк'і // |пот'ім гу|л'ал'і |у' |б'ітк'і // на
 |шосте |с'ічн'а |парад ва' черейу ха'з'айн з ха'з'айкоїу об'ход'іл'і
 ха'з'айство // чоло|в'єк в'ї|ход'їу| простово|лос'ї |у' ко|жус'і / а |хаз'айка
 од'є|вала чоло|в'єчу |шапку // ичи|талос / шо |цєли год н'є |буд'є бол'єт
 голо|ва // із |шапк'і на ба|гату ку|т'у |парад 14 |с'ічн'а заго|доувал'і
 ку|реї / шоб |добре н'єс'л'іса //

6. об'і|зат'єлно доуж'ні| но|с'іт' |хустку за|мужн'їє д'єу'к'і і
 |тїїє / шо ван|чал'іса |у' |церкв'і // |тїїє |жон'к'і / шо н'є |вєнчан'їє /
 зау'їазвал'і |хустку на|па|ред / |рожк'і на|па|ред / а |вєнчан'їє / на
 моло|д'їчку / |кос'ї пр'ї|чесвал'і на п'рав'і ра|док // |рожк'і |у' |хустці
 зау'їазвал'і і на по|тїл'їці // ста|р'їє ба|б'ї |рожк'і |у' |хустці
 зау'їазвал'і иче |з| верху на голо|в'є // |йак|шо зау'їє|зат' |хустку на |куці
 рог (н'є|роун'їє |рожк'і) / то |кажут' / шо н'є |пова'з'є д'єс' //
 на|в'їворот |хустку н'є од'є|вал'і / шоб н'є одво|рочвал'іса |добриїє
 |луд'є // за|мужн'їє т'реба шоб об'їза|т'єлно: но|с'їл'і |хустку //
 д'єу'кам н'є |можна і|т'ї баз |хустк'і |у' хл'єу до|їйт' ко|рову / прога|нат'
 ко|рову на |пашу / і об'ї|зат'єлно |у' м'їца / |пораца |коло сто|ла і |коло
 |п'єч'і // н'є |можна і|т'ї до ко|лод'єза по |воду баз |хустк'і / шоб |у'
 ко|лод'єз'і н'є за|вод'їл'іса |жаб'ї і |черв'ї // во:би|че н'ї кол'ї |жон'кам н'є
 |можна баз |хустк'і і|т'ї |у' |церкву і на |мог'їлк'і // |у' пост т'реба но|с'іт'
 |чорну |хустку / а |йарк'їх н'є |можна // |хустку да|вал'і |баб'ї / |йа|ка
 ку|пала д'ї|т'а |перш'ї раз |посл'є то|го / |йак |мат'єр пр'ї|воз'їл'і з
 д'ї|т'ам з ро|д'ому // |хусткоїу п'ід час в'єн'чан'їа зу'їазвал'і моло|дїл'
 |рук'і / шоб |доўго |ж'їл'і і н'є роз'їш'їл'іса // |хустку |д'єўка да|рїла
 х'л'опцу / |йак вон'і|шоўу |арм'їу //

7. на ва|с'єл'її моло|ду зав'ї|вал'і |хусткоїу // |н'їжн'у |хустку
 зау'їазвал'і на моло|д'їчку / а |пот'ім дв'є |жонк'і / од'на із сторо|ни
 моло|дого / |д'руга / з сторо|ни| моло|дойє / |у' бол'шїнст'вє с'лучайоў
 хр'їш'чен'їє / ста|вал'і з о'бох бо|коў моло|дойє / б'рал'і |хустку за
 |рожк'і і пр'ї|раз'ї |її |є| опус|кал'і і п'їдн'ї|мал'і // так покр'ї|вал'і
 моло|ду // |пот'ім |тєїу |хусткоїу зау'їазвал'і моло|ду п'ід |бороду // а
 |тїїє / шо зав'ї|вал'і / |пїут' по сто грам і ста|райєца |б'їстро
 пома|н'їаца мас'цям'і // |кажут' / ч'ї|їа хр'їш'чена |мат'ї б'їст'реї
 парас'коч'їт' на |м'єсцє д'ругої / то тєї |у' с'єм'їє і |буд'є с'тариш'ім //
 зав'ї|вал'і моло|ду |чараз те / шо во|на т'є|п'єр за|мужн'а і доуж'на
 но|с'іт' |хустку // пр'ї|зав'ї ван'її|спо|вал'і |п'єсн'ї /

м'ї|т'є|б'є|с'єст'р'їце / зав'ї|вайємо /
 ш'част'єм / |дол'єїу обси|лайємо /
 ої|буд' здо|рова / |йак во|да /
 буд' ба|гата / |йак з'єм'л'а /

буд прі|гожса / йак|рожса //
 |подаї / |матко / |масла /
 йа ко|роўку |пасла /
 од ро|си до ро|си
 по|мазат і|коси //
 зав'ї|вала ма|н'е |д'ад'їна /
 да си|чала / йак та |гад'їна /
 зав'ї|вала ма|н'е |т'отка /
 да траш|чала / йак траш|чотка //

8. прі|воро|жен'її б|ралі|чоботи // іїх |к'їдалі |чараз |хату //
 йак шо |чобот пара|л'етаў / то |д'еўка |поїд'е ў|замуж // |пот'ім |б'єглі
 і д'ї|в'їл'їса / ку|ди вон у|паўнос|ком / у ту с|торону |д'еўці |їт'ї ў|замуж
 // |с'єно / те / шо на ку|т'у сто|їт' на |покут'ї з |соч'ївом / ку|т'єйу //
 ло|ж'їлі ў |п'рав'ї чара|в'їк і но|с'їлі йо|го там до 13 |с'їч'а // |пот'ім
 к'лал'ї йо|го п'їд по|душк'у і ка|залі / хто м'ї|н'є |суд'їца / хай пр'їс'їн'їца //
 на ва|с'єл'її йе та|к'ї об|рад / з'ат' озу|ваїє |т'єичу ў |нов'їїє |чоботи //
 |або |тухлі // а|л'є |парад тим м'їў |йої |ног'ї га|рєлкоўу і в'їт'ї|раў //
 ло|жаў з' рошї|на |вуст'їлк'ї і озу|ваў |т'єичу ў |чоботи // а |пот'ім з'ат'
 танцо|ваў з |т'єичоўу // йак шо пр'їс'їн'їца / шо ку|п'їў |нову|обуў / то
 з'нач'їт' / шчо |буд'є йа|кас' |новост' або йа|кєс' |нове зна|комство // а
 йак шо пр'їс'їн'їца / шо з'у|б'їў / то ос|тан'єс'а баз сво'їє |парї // н'є
 |можна хо|д'їт' ў од|ном чара|в'їку / кажут' / шо ўмре |мат'ї // з ло|зі'ї
 |л'їн'ї п'л'є|л'ї посто|лі // п'л'є|л'ї ру|кам'ї // на т'роўу |д'єрл'ї |ліко /
 су|ш'їл'ї // ўз'ї|моўу ў |т'єпл'о вод'є йо|го роз|мочвал'ї і п'л'є|л'ї // роз|м'єр'
 |м'єрал'ї п'їа|д'ам'ї // б|ралі|п'їат ло|з'їнок / тр'ї за ос|нову / а дво|ма
 паран|л'єтал'ї / остаў|лал'ї |вушка / ў йа|к'їїє |пот'ім ўстаў|лал'ї
 во|лок'ї // во|ни бу|л'ї з во|роўк'ї або ра|м'єн'їїє // у |вушка з|разу
 ўстаў|лал'ї |д'єраў|їанїїє с|п'їци / шоб |д'єр|жал'їса посто|лі // у
 посто|лах хо|д'їлі і ўз'ї|моўу / об|матвал'ї |ног'ї ш|маткам'ї /
 парав'ї|вал'ї во|локам'ї і хо|д'їлі //

9. поїа|сі|т' кал'ї з |воўні // во|ні|бу|л'ї у|с'ак'їх цв'є|тоў // |воўну
 кра|с'їлі і т|калі // поїа|са бу|л'ї доў|г'їїє і ко|ротк'їїє / з |к'їт'їцям'ї і
 баз |к'їт'їц // чолю|в'єк'ї пуоў|їазвал'ї коўку|х'ї йак доў|г'їм'ї / так і
 ко|ротк'їм'ї поїа|сам'ї // но|с'їлі і шче і к|райк'ї // жон|к'ї |тоже но|с'їлі
 поїа|сі / ў осноў|ном н'єдоў|г'їїє // жон|к'ї но|с'їлі і шче і за|паск'ї // п'їд
 час в'єн|чан'їа |рук'ї моло|дїм мог'л'ї з'ї|їазват' і |поїасом // |пот'ім
 моло|дїх б|ралі за |рук'ї і об|вод'їлі тр'ї|разї по |цєрк'в'ї //

10. чолю|в'єч'їїє шта|ні|т' кал'ї з |л'ону а|бо з ко|нопєл //
 пу|додн'їє порт|нїїє бул'ї б'єлого цв'єту і роб'їл'їса з л'ону // в'єрх'їїє
 бул'ї ўс'ак'їх цв'єтоў і |ш'їл'їса йак з коноп'їаного полот|на / так і
 л'н'а|ного // шта|ні|но|с'їлі доў|г'їїє / н'є |в'єл'м'ї |вузк'їїє // |ш'їл'ї іїх у
 тр'ї |п'л'к'ї / ка|лошк'ї ок'рємо // пос'єра|д'їн'ї ўстаў|лал'ї клі|нок //
 ро|б'їлі з|борк'ї на поїас|н'їци і пр'їш'ї|вал'ї |поїас // на ста|ну

д'ер|жаліса к|райкоу а|бо д'ерау|йанім ко|лочком / |цуркоу //
 |д'едов|їе ита|ні і |баб|їну со|рочку к|лалі мат|ер|к'і сво|їім |д'ет|ам
 у ко|ліску п|їд пос|т'ел / шоб |д'ет|ї |добре с|палі і н'е бо|їаліса
 на|ганих о|чеї // ко|ліс' но|с'їлі |тол|к'і т|каниїе спод|н'їці |ўс'е во|ні
 бу|лі |ш'ї рок'їе і н'е |в'ел|м'ї доу|г'їе // на цв'ет бу|лі |ў|с'ак'їе //
 т|каниїе л|н'а|ниїе спод|н'їці назв|валіса |л'етн'їкам'ї / а з |воўни /
 анда|ракам'ї // спод|н'їці |ш'їлі із за|боркам'ї на |пойас'ї // пр'їш'ї валі
 |пойас / а по|верху |пойаса иче наші|валі н'ева|л'їчк'їе б|р'їжк'ї // по
 по|долу спод|н'їцу парати|калі на|рети|чкам'ї / наші|валі |л'енті або
 б|р'їжк'ї // на ста|ну спод|н'їці д'ер|жаліса на |зай|язках // хварту|х'ї
 |ш'їлі з |б'елого полот|на // во|ни бу|лі |будн'їм'ї і п|разн'їчн'їм'ї //
 |будн'їе бу|лі |прос|тїм'ї / з на|рети|чкам'ї по по|долу // а п|разн'їчн'їе
 в'їш'ї валіса або в'їт|л'ета|їса по по|долу / оби|ї валіса б|р'їжкам'ї //
 хвар|тух доу|ж'ї ноїу бу|їта|к'ї /їак спод|н'їца або т|рошк'ї ко|ротїї //
 на |пойас'ї хвар|тух д'ер|жаўса |зай|язкам'ї // жон|к'ї т|реба шоб
 об'ї|зат'ел но|с'їлі хварту|ха // баз хварту|ха жо|нок н'е хоро|н'їлі //
 ба|реман.їе жон|к'ї т|реба шоб об'ї|зат'ел но|с'їлі хварту|ха / бо
 |буд'е д'ї т'а сл'ї н'ав'їца і со|л'їв'їца //

11. сороч|к'ї |ш'їлі із л|н'а|ного полот|на // во|ни бу|лі доу|г'їе і з
 доу|г'їм рука|вом // |ш'їліса н'е з одно|го кус|ка полот|на / а
 ўста|л'аліса ку|сочк'ї полот|на д|ругого |в'їду // |ў со|рочиці бу|лі
 ма|н'їшк'ї / коу|н'ер з б|р'їжкам'ї / а кру|гом їо|го |гестк'ї / рука|ва з
 чох|лам'ї // |ў жо|ноч'їх сороч|ках ма|н'їшк'ї / подо|лі і рука|ва в'їш'ї валі
 а|бо парати|калі // |в'їш'їку ро|б'їлі чїр|вонім і |чорнім ц|в'етом //
 чоло|в'ечн'їе сороч|к'ї бу|лі з ма|н'їшкам'ї / з доу|г'їм рука|вом / з
 чох|лам'ї і баз чох|лоу / коу|н'ер с|тїка і |прос|тї з одво|ротом //
 в'їш'ї валіса |ў |їїх ма|н'їшк'ї / коу|н'ері і чох|лі // сороч|к'ї мог|лі
 |ўб'їрат' |ў ита|ні а|бо но|с'їлі на|в'їтук // д'еу|чата в'їш'ї валі
 сороч|к'ї сво|її |пар'ї і да|р'їлі |їїх на с|ватан'її //

12. моло|дїх са|жаўт' на |в'їварнүтї ко|жух д|ла то|го / шоб
 бу|лі ба|гатиїе і ичас|л'їв'їе // |в'їварнүтї ко|жух в'їкор'їс товалі иче
 |ў об|рад'ї |ражаних на розд|во і на ва|с'ел'її |ў об|рад'ї / ко|лі на|л'їлі
 ва|с'ел'нїе с|в'ечк'ї //

13. пр'ї набл'ї|жен'її |родоу |жонка од'е|вала со|рочку / пр'ї |ц'ом
 розу|їязваліса |ўс'е вуз|лі і розс|т'ебаліса |ўс'е |зуз'їк'ї / |роспус|калі
 |косї і зн'ї мал'ї |кол'ца // ичи|талоса / шо н'ї |чого н'е доу|ж'ї но ма|шат'
 |родам і за|д'ержват' |їїх //

14. на с|ватан'їе од'е|валі |ўс'у п|разн'їчну о|д'ежу // чоло|в'ек'ї
 од'е|валі кос|тум'ї і |в'їш'їтїїе сороч|к'ї / а д'еу|к'ї сороч|к'ї /
 спод|н'їці / хварту|х'ї //

15. од'е|ваўт' по|коїн'їкоу у |ч'їсту о|д'ежу / а|л'е н'е |можна
 к|ласт'ї н'ї |їакоїе о|д'ежї |чїр|воного ц|в'ету // тру|їну об'ї|ваўт'
 |б'елім полот|ном //

16. ко|жухл'е|ж'ит' / а|дурен' др'і|ж'ит' //
пр'і|шоў спас / ба|ри|рука|в'іці|про за|нас / пр'і|шоў вар|б'іч / ко|жуха
тел|б'іч //
ку|ди|голка / ту|ди|і|н'ітка //
бра|ти|роднийе / ал'е к'і|шен'і|рознийе //
зб'і|райец:а / ієк сват пе|л'онк'і|прат' //
м'і|н'е у|вашої|хат'і|не з ру|к'і|п|раст'і //
б'і|горем об|з'емл'у / ієк шв'ец|мокроїу|ха|л'авойу об|лаўку //
з коз|ла|воўни|не|буд'е //
хоч ко|п'еїка|ў кар|ман'і / а ўже на сто руб|л'еї|ч|ван'і //
з|м'іру по|н'іці|/|голому со|рочка //
шв'ец баз чо|бот / а лес|н'ік баз дроў //
іє|ке волок|но / та|ке і полот|но //
з'і|ма / а|кожуха|не|ма /